

1.

“Het is beter om niet in God te geloven, dan te geloven in een God die mensen kleinhoudt of zelfs onderdrukt met de belofte van een betere wereld of hiernamaals dat zal komen.”

Uitspraak van een van de grootste theologen van de afgelopen eeuw: Edward Schillebeeckx.

De vraag naar God is zo oud als de mensheid. Aanvankelijk nog als verklaring van wat de mens zelf niet kon verklaren: donder en bliksem, dag en nacht, natuurgeweld, ze werden toegeschreven aan de goden. Hun daden waren willekeur waarvan de mens een speelbal was. Die goden moesten ook tevreden worden gesteld met offers, aandacht, aanbidding en meer. En als je geluk had dan waren de goden je goedgezind en ontving je voorspoed. Goden van willekeur en de mens als speelbal. En velen van ons kennen de God van ‘stil maar wacht maar, alles wordt nieuw’. De God waar Schillebeeckx over spreekt, die God van het dubbeltje dat nooit een kwartje wordt en het in standhouden van de bestaande verhoudingen tussen arm en rijk, baas en knecht, met beroep op ‘de armen zullen er altijd zijn’ maar straks, later, zullen ze in het Paradijs aanzitten.

2.

Het bijbels verhaal plaatst tegenover dat veelgodendom, en tegenover die God van ‘stil maar wacht maar’, de Ene, de betrouwbare. Een God met vele namen en gestalten, maar consistent in handelen: bevrijdend, rechtvaardig, lankmoedig en trouw. Maar bestaat die God, in de zin zoals een mens, een plant, een dier, een huis bestaat? In de bijbel vertellen mensen over hun ervaringen, hun innerlijke strijd, of hun vriendschap met God. En wie die ervaringen kan delen zal de vraag positief beantwoorden. Maar wie afstand, weerstand, onoverbrugbaarheid ervaart tussen zichzelf en wat anderen god noemen die komt waarschijnlijk tot een andere conclusie.

Hoewel beelden en eigenschappen verbonden met het woord god – zeker wanneer deze afkomstig zijn vanuit instituties – steeds meer verwarring oproepen, lijkt de wens, de hoop, het verlangen naar het bestaan van god onuitroeibaar. Mensen van de 21e eeuw die wij zijn, hebben - wanneer het over god gaat - nog maar weinig ruimte voor onomstotelijk zeker weten, of de rotsvaste almacht, maar tegelijkertijd willen we ook de zoektocht en het geloof niet opgeven. Een zoektocht die van alle eeuwen en generaties is.

Niet alleen wij, ook het bijbels verhaal is in haar zoektocht eerder op zoek naar beleving of ervaringen dan naar kennis. Hoe manifesteert God zich in ons leven? Wie of wat is fundament van wat ik om me heen zie en fundament van mijn eigen bestaan? Wie of wat draagt mij en al wat leeft en is? Deze en nog veel meer vragen blijven met ons meegaan, zoals ze ook meedingen met de generaties voor ons. En in die zoektocht zijn minder en minder de dichtgetimmerde antwoorden van instituties of theologie van belang. We hoeven geen groot theologisch concept, geen meta-verhaal. We zoeken naar God verbonden met

wat we als mens op microniveau ervaren of meemaken. De god wiens 'adem ademt in mensen' (Psalm 104).

3.

Levensvragen, levenservaring, het leven zelf maakt het onmogelijk om het beeld van de rotsvaste Almacht overeind te houden. We hebben de vastomlijnde kaders dan ook opengebroken en rotsvast geloof in goddelijke almacht of alwetendheid, of alomtegenwoordigheid, heeft plaatsgemaakt voor stamelende woorden als liefde, licht, kracht, bron, alles in allen. Dit is niets nieuws veel van de woorden die verbonden worden met God hebben oude, vaak zelfs Bijbelse, wortels. In het bijbels verhaal vinden we vele namen voor God, van tastbaar tot abstract: bron, licht, adem, vuur, moeder, vader, onnoembare, allerhoogste, ene, vriend, bron.

In de bijbel zelf ligt de openheid voor alle beelden en benamingen die mensen vanuit hun eigen ervaring aan god willen toekennen. Maar datzelfde geldt niet voor de eigenschappen van God, daarin is het bijbelse verhaal consistent. Het gaat steeds weer om de God die zich laat kennen als 'Ik Ben'. Ik ben de Ene, Ik ben die komt bevrijden, Ik ben die opkomt voor de zwaksten, aan de kant staat van de slachtoffers van welk regime of welk ideaal dan ook. De God die ons vraagt solidair te zijn, lief te hebben en in ons streven naar een ideale en gezonde samenleving oog en oor, aandacht en ruimte te hebben voor wie dreigen buiten de boot te vallen. '.

4.

Niemand heeft die afdalende God ooit gezien, in onze christelijke traditie is er iemand geweest die ons God heeft doen kennen: Jezus van Nazareth, vanaf zijn dertigste verstond hij de Stem van de bevrijdende God en hij ging, en hij keerde niet halverwege om, maar ging ten einde toe. 'Heb je naaste liefde die een mens is als jij', 'vrouw je vertrouwen is je redding', 'zalig de zachtmoedigen', 'wat je doet voor de minsten, doe je voor mij' en ook: laat bij elk huis waar je komt, je eerste woord zijn: vrede aan dit huis (Lukas 10).

In het verhaal dat we vandaag hebben gelezen stuurt Jezus 72 leerlingen, twee aan twee, vooruit. Overal waar hij van plan is te komen, zo zegt het verhaal, daar moeten zij heengaan om de komst van het goede nieuws aan te kondigen. Maar, ze mogen niets meenemen: geen bagage, geen geld, geen schoenen. Ze moeten op pad met alleen zichzelf en met goed nieuws. Ze gaan met lege handen en goede woorden. En dan gaan ze ook nog als lammeren tussen de wolven.

Het roept het beeld op van de vrijzinnigheid: zonder bezit, houvast, zeker weten, kennis van God, zonder dichtgetimmerde theologische concepten staan wij in deze wereld. En in die wereld schreeuwt van alles om antwoorden, en zoeken mensen naar houvast, en menigeen hunkert naar vastomlijnde kaders die een heldere koers bieden. Maar het enige dat wij hebben, dat zijn wijzelf en dat goede woord: *vrede aan dit huis*. Wij staan in de wereld met lege handen. Dat wil zeggen: wij dagen onszelf uit om onszelf niet te verliezen in constructies of in zeker weten. Wij dagen onszelf uit om staande te blijven met vragen en niet met

heldere antwoorden. Wij pogen – om met de woorden van Ad van Nieuwpoort te spreken – *“te leven zonder oplossing”*.

5.

Ik stuur jullie uit met niets anders dan jullie zelf en met goed nieuws. Zegt Jezus tegen de leerlingen. En wellicht ontmoet je bondgenoten, huizen waar jouw woorden van vrede en solidariteit in goede aarde vallen en mensen je binnen laten. En je zult zien wat er gebeurt als je bondgenoten wordt van elkaar: er kan samen gegeten worden en zieken kunnen genezen. En wellicht ontmoet je ook mensen, groepen, steden waar je niet welkom bent. ‘Klop dan het stof van je voeten’. Dat betekent zoveel als: verspil je energie er niet aan, laat je met niets van hun denken in, zelfs niet de kleinste gedachte mag je verstoren. Maar weet wel: ook voor hen is het koninkrijk nabij. Die toekomst van vrede is voor iedereen, vriend en vreemde, bondgenoot en vijand. Niet voor de rechtzinnigen alleen, niet voor de god-gelovers alleen, zelfs niet voor de mensen van vrede alleen: voor iedereen klinkt die toekomst: het koningschap van God is genaderd, een nieuwe wereld zal er komen, voor al wat leeft.

Vrijzinnigheid als plek, als gemeente, als groep die het wil uithouden zonder al te nadrukkelijke piketpaaltjes. Geworteld in het bijbels verhaal van Mozes en profeten tot Jezus Messias, dat wel. En vasthoudend in dat hele verhaal als laatste morele, ethische ijkpunt voor het leven van ieder persoonlijk en de verzamelde gemeenschap als geheel. Maar ook breder, met open oog en oor voor wat er van dat bevrijdend verhaal inspirerend doorklinkt in cultuur en literatuur, in poëzie en kunst, in verbeeldingskracht en vooral ook in mensen.

Geen instituut met antwoorden en theologische kaders, eerder een plek van inspiratie waar we elkaar bemoedigen in ons zoeken en vinden en loslaten. Het heeft de kenmerken van tijdelijkheid: we laten ons vergaderen, stemmen onze levens af op het gedeelde ijkpunt, hebben oprechte belangstelling voor elkaar en gaan weer uiteen. En waar nodig, daar zijn we elkaar tussendoor tot steun. Verzamelde gemeenschap, dat is wat we proberen te zijn. De vorm is van tijdelijke aard. Zolang er mensen zijn die zich laten verzamelen zal ze bestaan als hulpmiddel van samenkomst. Als plek van inspiratie en als bron van leven tegen de feiten in.

6.

En die tijdelijkheid was best spannend afgelopen jaar. Onze gemeente is niet groot en best kwetsbaar qua leeftijdsopbouw. Dus naarmate het samen kunnen vieren steeds weer werd uitgesteld, kwam ook de vraag: wie komen er straks nog? Is er nog behoefte aan het samen uithouden in de leegte?

Heeft deze gemeente nog de kracht om een crisis als deze te doorstaan? Gelukkig hebben de vieringen vanaf juni bewezen dat die vrees voor ‘inzakken’ ongegrond was. Misschien was er zelfs sprake van het tegendeel: de meeste mensen konden niet wachten om weer te komen. Dat is een goed teken. Het geeft aan dat ‘klein’ niet wil zeggen dat er geen veerkracht meer in zit en dat geeft kracht en moed om verder te gaan.

We zijn vaak geneigd te kijken naar kwantiteit, naar omvang en veelheid van activiteit. Maar de kracht zit toch vaak ook in klein en krachtig. In mensen die ergens voor staan en bewust ergens vorm en inhoud aan willen geven. Geen gewoonte, maar een keuze. En dat betaalt zich kennelijk in periodes als deze terug.

We gaan dus voort op onze weg van richtinggevende woorden. We willen allemaal op onze eigen plek van leven en werken en zijn inhoud geven aan woorden als: heb lief, doe recht, wees naaste, probeer solidariteit op te brengen met mensen in nood verder weg. En al die pogingen van verbondenheid en vriendschap, solidariteit en liefde – geslaagd en mislukt - brengen we ook dit nieuwe seizoen samen in ons vieren en samenzijn op zondag.